

ЛІНГВОПОЕТИКА ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНІХ ТВОРІВ

**Андрейчикова М. М., студентка
Волошук В. І., к. філол. н., проф.
Запорізький національний технічний університет**

ЕВОЛЮЦІЯ ОБРАЗУ ЛОРЕЛЕЇ В ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Образ рейнської діви-чарівниці Лорелеї, що бере свій початок від німецького фольклору, завжди користувався особливою популярністю серед поетів різних часів та країн. Це зумовлюється його невичерпністю, певною невизначеністю та містичністю, які відкривають необмежений простір для авторської уяви. Наявність постаті «рейнської відьми» у творах поетів різних часів, країн та художніх напрямів (К. Брентано, Г. Гейне, Й. Ейхендорфа, О. Лебена, У. Хан, Г. Аполінера, Ж. Нерваля та ін.) доводить категорію «вічності» даного образу, який полягає у його здатності переходити з культури першоджерела в інші, долаючи часові рамки [1, с. 243]. Старовинну історію образу Лорелеї ілюструє наявність його міфологічних прототипів: сирен у грецькій міфології, русалок – водяних дів у фольклорі європейських країн, никс та ундин у німецькому фольклорі, тощо.

Витоки образу рейнської діви являють собою сукупність багатьох легенд німецького фольклору, в яких він представлений зовсім по-різному: від русалки, дочки самого Рейну, до дівчини із родини простого рибалки. Однак провідні мотиви згубної сили співу (або краси) Лорелеї та трагізму зруйнованого кохання залишаються незмінними в майже в усіх старовинних інтерпретаціях легенди.

Крізь призму середньовічної легенди в образі Лорелеї було відображено такі елементи німецької картини світу: протиставлення протилежностей (бідності та багатства, рутини та доленосних звершень, реального та магічного), ідеал німецької краси (золотаве волосся та

небесно голубі очі Лорелеї), страх перед могутністю сил природи та віра у фатум.

Трансформація образу Лорелеї була досліджена у найвідоміших віршах з даної теми: «Лорелеї» К. Brentано, «Лісовій розмові» та «Весільній ночі» Й. фон Ейхендорфа, «Скалі Лурелей» О. фон Лебена, вірші Г. Гейне «Не знаю, що стало зі мною...» та у баладі Г. Аполінера «Лорелея».

К. Brentано відтворює образ Лорелеї у реалістичній манері, пронизуючи його мотивом фаталізму краси та кохання, коли Й. Ейхендорф представляє рейнську діву в образі мстивої лісової чаклунки. А у вірші «Весільна ніч» Й. Ейхендорф, відображає в образі Лорелеї зворотній рух подій: вже сама рейнська діва постає перед читачем зрадницею та вмирає від рук колись коханого нею лицаря. О. фон Лебен, представив Лорелею у своєму вірші русалкою, яка байдуже ставиться до людей, являючись частиною могутніх та свавільних природних сил. Кульмінацією імпресіоністичності образу Лорелеї є вірш Г. Гейне, що репрезентує даний образ як витвір власної творчої уяви, який відбиває елементи його світобачення та особисті переживання [2, с. 95]. Г. Аполінер у наділяє образ Лорелеї більш виразними характеристиками, надаючи нове трактування провідного мотиву її згубності краси у більш раціональному розумінні: прекрасна зовнішність насправді являє собою жадливу ірраціональну силу. Поет робить образ Лорелеї по-справжньому моторошним, адже дія її краси фізично знищує закоханих у неї людей та стає основною причиною її загибелі у кінці вірша. Таке трактування образу рейнської відьми втілює вплив модерністського світосприйняття, за яким дія оточуючого світу на людину є руйнівною для її душі.

Отже, еволюція «вічного» образу Лорелеї бере свій початок від легенд німецького фольклору, в яких відобразилися як елементи німецької картини світу, так і власні уявлення багатьох людей різних часів. Наступним етапом розвитку образу рейнської відьми є його авторська обробка у віршах К. Brentано, Й. фон Ейхендорфа, О. фон Лебена, Г. Гейне та Г. Аполінера. Підчас аналізу образу Лорелеї у даних віршах було виявлено поступовий перехід від своєрідної «фольклоризації» образу Лорелеї, започаткованої К. Brentано, до втілення в її образі одночасної ілюзорності та вічності казки, запровадженої Г. Гейне, вільної для будь-яких інтерпретацій та трактувань. Г. Аполінер, представляє образ Лорелеї, крізь призму модерністської епохи, таким чином виводячи образ рейнської відьми на новий етап його еволюції.

Література

1. Гайдин Б. Н. Вечные образы как константы культуры // Знание. Понимание. Умение. М. : Изд-во Моск. гуманит. ун-т, 2008. № 2. С. 241-245.

2. Гждеу С. П. Лирика Генриха Гейне. М. : Художественная литература, 1983. 159 с.